

เทศน์อบรมฆราวาส ณ วัดป่าบ้านตาด
เมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๔๕

มีสติแล้วจะมีธรรมแทรก

ใครลืมนกระเป่าไว้ในครัว กระเป่าเล็ก ๆ เท่า ๓ นิ้วนี้ละ ทางสามแยก ถ้าดูสามแยกที่ในครัวไม่เห็น ให้ไปดูสามแยกดงเค็งโน้นนะ มันมีหลายสามแยก ใครอะไรวางเลอะเทอะไปหมด สติสติไม่จดจ่อ ไปที่ไหนลืมนั้นลืมนี่ยุ่ง อยู่ในวัยที่ควรจดจ่อ ๆ ถ้าเป็นวัยแก่ชราแล้วก็เป็นอย่างหนึ่ง จดเท่าไรก็จดเถอะ ชั้นธ ๕ เป็นไปแบบชั้นธ ๕ ถ้ามันยังพร้อมอยู่ สติจับปั๊บมันจะได้ความ ๆ ตลอด เรื่องสตินี้สำคัญมากนะ ตั้งแต่พื้น ๆ ของการบำเพ็ญธรรม จนกระทั่งที่สุดหลุดพ้น สติจำเป็นตลอดไปเลย ท่านจึงบอกว่า สติ สัพพตฺต ปตฺติยา สติจํตํปรารธนาในที่ทั้งปวง พังชิตังปวง ครอบคลุมเลย

อย่างเราอยู่ในบ้านในเรือนเรา มีสติทำอะไรไม่ค่อยผิดพลาด ถ้ามีธรรมแทรกเข้าไปแล้วสติจะค่อยมี ถ้าไม่มีธรรมเลยนี้สติเลอะ ๆ เทอะ ๆ ไปเลย ดิ้นไปตามความทะเยอทะยานความหวังนั้นหวังนี้ยุ่งไปหมด สติก็เลยไม่มีความหมายอะไร ถ้ามีธรรมจับปั๊บ สติธรรมแล้วนั้น สติธรรมแล้วอยู่ที่ไหน แม้อยู่ลำพังจะรู้ตัว จะสัมผัสกับเรื่องอะไร สติจะทำความรับทราบ ๆ ไม่ค่อยผิดพลาดนะ ในบรรดาความเพียรทั้งหลาย เครื่องชำระกิเลส สติเป็นที่หนึ่งเลยเทียว ตั้งรากฐานปั๊บจะชำระแก้ไขแบบไหน ๆ สติหยั่งลงไปแล้ว ที่นี้กระจายออกไปเลย ปัญญาออกสติติดตาม ๆ

เมื่อวานไปดงศรีชมภูก็ไม่ค่อยได้พูดธรรมะกับพระมากนัก ไปสาย ๆ ตั้งเอาของไปส่งเฉย ๆ ไปนี้เก็บตะไปตั้งแต่ทางออกจากอุดรไปหนองคาย เก็บตะ ๆ ไปเรื่อย พวกอาหารสดอะไร จากนั้นก็เก็บไปเรื่อยจนกระทั่งเข้าปากคาด เข้าไปตีตลาดปากคาด ตกทะเลแล้วเราก็เข้าไปดงศรีชมภู ไม่อยู่นานเมื่อวานนี้ ดูไม่ถึงชั่วโมงออกมาเลย เพราะนัดกับกองบินไว้ พอมาถึงก็เข้าทางจงกรมเลยจนลืมเวลาของพวกนี้จะมา มาถึง ๓ โมงเป็งก็เข้าทางจงกรม จน ๔ โมงกว่า ๆ ถึงออกมา ลืม พอออกมาพระท่านรออยู่แล้ว บอกว่าพวกนั้นมารออยู่แล้วพวกทหารอากาศ กองบิน ก็สอนธรรมให้เป็นคติแก่เขาทั่ว ๆ ไป ให้ได้ธรรได้ธรรมไปพินิจพิจารณาบ้าง ตั้งแต่ตื่นเข้ายันค่ำมีแต่กิเลสควบคุม ๆ สติปัญญาทางด้านธรรมะที่เป็นเครื่องแก้ไขตัดแปลงหรือต้านทานกันนี้ไม่ค่อยเห็นมี จึงเรียกว่าเราเป็นบ่อขยกลางบ้านของกิเลสด้วยความขอมใจเพราะรู้ไม่ทันมันอะไรมันก็เหยียบหัวเรา ว่ามาเป็นเรา ๆ ไปเสียหมด มันก็สนุกเหยียบละซิ

ภัยของสัตว์โลกไม่มีอะไรนะ มีกิเลสอันเดียวเท่านั้น มันแผ่ไปได้หมดทุกสัตว์ ทุกบุคคลเข้าได้หมดในหัวใจ ใครไม่ทราบ ศาสดาองค์เอกเท่านั้นเองมาแยกออกว่าเป็น

ธรรมเป็นกิเลส แต่ก่อนไม่รู้ทั้งธรรม ไม่รู้ทั้งกิเลส ในหัวใจเรามันมีทั้งสองอย่าง แต่กิเลสเป็นเจ้าของอำนาจ ธรรมไม่ปรากฏเลย เพราะฉะนั้นสัตว์จึงได้วิ่งไปตามที่มันผลักมันดันมันเตะมันถีบอะไรไปเรื่อย ๆ ไม่รู้ว่ามันเป็นภัยต่อหัวใจเรา ต่อตัวของเรา ต่อส่วนรวม ต่อกว้างขวางไปไหนต่อไปหมดเลย มีแต่กิเลสเป็นตัวภัยตัวหลอกลวง ๆ พูดอย่างนี้เหมือนหนึ่งว่าจะสุดวิสัยจะสอนโลกนะ คือมันละเอียดขนาดนั้นละกิเลส มีธรรมเท่านั้นจับมันได้หมดเลย อันนี้สำคัญมากนะ ธรรมเท่านั้นที่จะจับกิเลสได้ บังคับกิเลส แก้กิเลส ฆ่ากิเลสได้ มีแต่ธรรมอย่างเดียว นอกนั้นไม่มีบอกรั้งเลย

สามแดนโลกธาตุมีแต่เรื่องอำนาจของกิเลสทั้งหมด ธรรมไม่มีเพราะไม่มีใครสนใจ แม้มีศาสนาอย่างพุทธศาสนาเรานี่ เป็นศาสนาชั้นเอกเทียว ก็ไม่มีใครสนใจ ในโลกคิดดูซิว่า พุทธศาสนามีอยู่ในหัวใจโลกมากน้อยเพียงไร มันไม่ค่อยมี มีแต่ศาสนาของกิเลส คลังกิเลสทั้งนั้น มันก็เป็นกิเลสไปหมด ทั้ง ๆ ที่ประกาศตนว่าเป็นเจ้าของศาสนา และเป็นผู้ถือศาสนานั้น ๆ มันก็เป็นเรื่องกิเลสเสียหมด เพราะความรู้มันเป็นความรู้ที่อยู่ใต้อำนาจของกิเลส เจ้าของศาสนานั้นเป็นบ่อของกิเลส ประกาศตนเฉย ๆ สำคัญตน ยกตนขึ้นเป็นครูเป็นอาจารย์เป็นเจ้าของศาสนานั้น ๆ แล้วสอนโลกก็สอนด้วยอำนาจของกิเลสทั้งนั้น สอนด้วยอำนาจแห่งธรรมที่ไหน

มีพุทธศาสนาเท่านั้น สอนด้วยอำนาจแห่งธรรมล้วน ๆ เลย นี่อันนี้มีอยู่ในหัวใจใครบ้าง มีพอสองสามคนไหมทั่วโลกเรานี่ จึงว่าเกิดยากนะพระพุทเจ้า อันดับหนึ่งจากนั้นก็ประสิทธิ์ประสาทธรรมให้บรรดาสัตว์โลก อันนี้ก็เกิดยากอีกแหละ เกิดยากเป็นลำดับลำดับไป พระพุทเจ้าเกิดยากเป็นอันดับหนึ่ง บรรดาสาวกทั้งหลายก็เป็นอันดับต่อมา ๆ สัตว์โลกอันดับต่อมา ความรู้คือธรรมที่จะแก้พิษภัยของตัวเองซึ่งเกิดจากกิเลสนี้ มีธรรมเท่านั้น จะเกิดขึ้นมากน้อยเพียงไร จะเป็นธรรมทั้งนั้นเกิดขึ้นเพื่อแก้กิเลส นอกนั้นไม่มีทาง มันละเอียดขนาดนั้นนะ โอ้โฮ ๆ เราก็ดี

เราก็มักไม่ค่อยคิดว่าจะได้เห็นเรื่องกิเลสกับธรรมอย่างแจ่มแจ้งชัดเจนในหัวใจ ไม่เคยเห็นไม่เคยคาด ก็คิดดูซิอย่างพูดให้พี่น้องทั้งหลายฟัง พุทโธ ธัมโม สังโฆ ติดแนบอยู่หัวใจมาแต่พ่อแม่ปู่ย่าตายาย ติดแนบ ๆ พุทโธ ธัมโม สังโฆ ครั้นเวลาปฏิบัติ ๆ มันก็เป็นอย่างนั้นตลอดไป จนกระทั่งถึงขณะที่พูดนี้ฟ้าดินถล่มผางเท่านั้น พุทโธ ธัมโม สังโฆ ลงในธรรมธาตุอันเดียวกันหมด นั้นเห็นไหมละ ใครบอก รู้อย่างจริง ๆ ไม่ต้องถามใครอีกด้วย ขึ้นอุทานด้วยนะ โอ้โฮ พระพุทเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ มาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้อย่างไร ลงน้ำมหาสมุทรตั้งที่พูดแล้วนั้น เป็นอันเดียวกันแล้วเราไม่เคยเห็นนั้นซี พระพุทเจ้าองค์ไหนตรัสรู้ ทั้งพระอรหันต์ ทั้งพระพุทเจ้า ตรัสรู้แล้วก็เหมือนแม่น้ำลำคลองต่าง ๆ ไหลเข้าสู่มหาสมุทร เป็นมหาสมุทรอันเดียวเท่านั้น

จะว่าแม่น้ำสายนั้นสายนี้ไม่ได้ เจ้าของหากตัวเอง ตัดออกหมดเลยอดีตที่ผ่านมา มาเป็น มหาสมุทรอย่างเดี่ยวเท่านั้น นี่พุทโธ ธัมโม สังโฆ เมื่อกิเลสขาดสะบั้นไปแล้ว ธรรมทั้ง แท่งคือธรรมธาตุ ที่ว่าสามท่านแยกออกไปเพื่อนี้ทางเข้ายึด ยึดเข้ามา ๆ หากจุดใหญ่ จับ ปีบพุทโธก็ถูกจุดใหญ่ จับธัมโมก็ถูกจุดใหญ่ จับสังโฆถูกจุดใหญ่ ที่นี้เวลาจับถึงร้อย เปอร์เซนต์เต็มเหนี่ยวแล้วพริบเข้าอันเดียวกันหมด นั้น จากสามเข้านี้ ไม่ได้ถามใคร เลย

เราพูดจริง ๆ เราไม่ได้ถามใครนี่ะ ก็มันเป็นขั้นด้วยที่เราไม่เคยคาดเคยคิด พุทโธ ธัมโม สังโฆ ติดหัวใจมาจนกระทั่งถึงขณะนั้น ไม่มีจะเป็นอื่นไปเลย แล้วไม่ได้คิด ด้วยว่าจะเป็นอย่างอื่นอย่างใดต่อไปจากพุทโธ ธัมโม สังโฆ นี่ว่างั้นนะ แต่พอเป็นธรรม แท่งเดี่ยวแล้วผางขึ้นมาเท่านั้น พุทโธ ธัมโม สังโฆ เป็นอันเดียวกันแล้ว นั้นเห็นไหมละ นี่ละใครพูดอย่างนี้มีไหม นี่เราพูด มันรู้นี้ รู้อย่างนั้น ไม่เคยคาดเคยฝันเลย เวลาถึงที่ เต็มที่เรียกว่าร้อยเปอร์เซนต์แล้วเป็นอันเดียวกันทั้งนั้น ธรรมธาตุเหมือนมหาสมุทร ทะเลหลวง มองไปไหนสุดสายตาก็เป็นธรรมธาตุอันเดียวกันหมดเลย แล้วถามหาพระ พุทธเจ้าที่ไหนละ พระพุทธเจ้ามีกี่องค์ ดูน้ำมหาสมุทรมากขนาดไหน ดูเอา แล้วถามหา พระพุทธเจ้าองค์ไหนที่ไหน

พระรูปพระโสมพระสรี่ระนั้นเป็นเรือนร่างของธรรมธาตุต่างหาก ธรรมธาตุที่อยู่ ในหัวใจท่านที่บริสุทธิ์แล้วนั้น นั้นแหละมหาสมุทร ผางออกมานั้นจำไปหมดเลย ไม่สนใจเลยในสามแดนโลกธาตุนี้ว่าจะถามใคร ว่างั้นเลยนะ ไม่มีอะไรเลิศยิ่งกว่าธรรมชาติที่ รู้ ๆ ที่ทรงไว้นี้ แล้วจะไปถามหาอะไร เอาอะไรมาเป็นพยาน ธรรมชาตินี้ครอบโลกธาตุ หมดแล้ว จะเอาอะไรมาเป็นใหญ่เป็นโตมาเป็นพยาน ผางขึ้นมาเท่านั้นไม่ถามใครทั้ง นั้นแหละ

อย่างที่พระพุทธเจ้าท่านแสดงไว้แล้วว่า สนฺทิกฺขุญฺโง คือผู้ปฏิบัติจะรู้เองเห็นเอง เป็นลำดับลำดับไป จนกระทั่งถึง สนฺทิกฺขุญฺโง ขั้นสุดยอดคือนี้เอง ผางขึ้นมาเท่านั้นหมด เลย ถามหาพระพุทธเจ้าทำไมเท่านั้นเอง สนฺทิกฺขุญฺโง ก็คือพระพุทธเจ้าเองเป็นผู้ตรัส เอาไว้ ถ้าหากว่ายังไปถามพระพุทธเจ้าอยู่ สนฺทิกฺขุญฺโง ที่ทรงประกาศไว้แต่ต้นนั้นก็ไม่มี ความหมายอะไรซี ก็ต้องไปขึ้นอยู่กับพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าก็ประทานลงมาแล้วนี่ เป็นความเด็ดขาดแล้วร้อยเปอร์เซนต์ ใครู้เข้าก็เป็นแบบเดียวกันหมด จึงเรียกว่า สนฺ ทิกฺขุญฺโง

ไม่รู้มากไม่เป็นมากก็ตามเถอะ ขอให้มึ่วิวาวของศาสนาติดอยู่ในหัวใจเถอะชาว พุทธเรานะ จะยังพอมีหวัง นอกนั้นอย่าหวัง อย่าหวังฟังเป็นฟังตายกับมัน เกลือ่นเต็ม โลกธาตุอย่าไปหวังนะ บอกชัด ๆ อย่างนี้ ตั้งแต่เรายังไม่ตายมันก็ฟังให้เห็นต่อหน้าต่อ

ตา แล้วเราตายแล้วมันจะไปไหน แน่มันก็ตัวพัง ตัวเราก็พัง ตัวเขาก็พัง อาศัยอะไรได้ ละ อาศัยกันไปชั่วระยะเวลาสั้น ให้รีบดูหัวใจตัวที่สมบุกสมบันที่ไปเกิดที่นั่นที่นี้ไม่เคยตาย คือหัวใจดวงนี้ ตัวนี้สมบุกสมบันมากนะ โลกเขาไม่มองหัวใจ เอาทั้งร่างกายนี้เป็นหัวใจเลย เขาไม่ได้เอาใจเป็นหัวใจ เพราะฉะนั้นโลกถึงหลงตลอดไป เวลาธรรมเบิกออก ๆ ก็แยกออกได้ซึ่งร่างกายนี้ สัตโหนส่วนโหนก็กลายเป็นรูป เป็นเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ เป็นอาการสี่อย่างห้าอย่าง ถ้าไม่มีธรรมเข้าไปรู้ไปแยกแล้วไม่รู้ มันเป็นเรื่องทั้งหมดเลย ทุกอย่างเป็นเรา แม้แต่ตดอกมากก็เป็นเรา มันอยู่ในนั้นมันเป็นเราหมดนะ ทั้งตทั้งซี่เป็นเราหมด ถ้าแยกแล้วอะไรมันรู้หมดนี้ ไม่มีใครบอกมันก็รู้ นี่จึงว่าธรรมเลิศเลอ ๆ

พระพุทธเจ้าถึงได้ท้อพระทัยละซี ใครจะรู้ได้เห็นได้ พอจำขึ้นมาเนี่ยมองดูโลกมันมืดแปดทิศแปดด้านมาตั้งกับตั้งกลับแต่กาลไหนไม่รู้เนี่ย มันมืดมาอย่างนั้นตลอด คือกิเลสทำสัตว์โลกให้มีตบอด กิเลสครอบไว้หมด เวลาธรรมจำขึ้นมามันเห็นหมดว่า วิสัยของความรู้คาดไม่ได้เนี่ย วิสัยของใจที่เป็นนักรู้ กลมกลืนกับธรรมเป็นอันเดียวกันแล้วเป็นธรรมทั้งแท่งแล้วจำไปหมดเลย นั่นละท่านจึงเรียกว่าธรรมเลิศ ในสามแดนโลกธาตุไม่มีอะไรเลิศยิ่งกว่าธรรม ธรรมเท่านั้นเลิศ นอกนั้นไม่มี เวลารู้ขึ้นแล้วไม่ต้องถามใครอีกเหมือนกัน

เวลามันมืดมันมืดจริง ๆ นะจิตนี้ ไม่ใช่เล่นนะ มืดมันก็ยินดีในความมืด เห็นไหมกิเลสหลอก มันไม่ให้ยินร้ายกับความมืดตัวเองนะ มันก็ยินดีกับความมืดของมันอยู่ข้างแหละ กิเลสเข้าตรงไหนกล่อมได้ทั้งนั้นยังบอกแล้ว เข้าตรงไหนกล่อมได้หมด ซี้เกียจก็กล่อมได้ ซี้เกียจซี้คร้าน โมโหโทโส กล่อมให้พอใจทั้งนั้น ไม่ว่าร่ากว่าซี้กล่อมได้ทั้งนั้น กิเลสเข้ากล่อมได้หมดให้หลงตามทั้งนั้น จะให้ว่าอันนี้ไม่ดีไม่เอาไม่มี ถ้าลงกิเลสได้กล่อมแล้วดีหมด ซี้ก็ดี อะไรดีทั้งนั้น ส่วนดีไม่ค่อยกล่อมไปนะ มีแต่กล่อมไปหลงนรก คือดีนี้จะพ้นจากอำนาจของมันไป กล่อมว่าดีนี้จะไปทางธรรม จะออกจากอำนาจของมัน มันไม่กล่อม มันปิดด้วยไม่ให้ธรรมเข้ามายุ่ง ให้มีแต่เรื่องกิเลสทำหน้าที่บีบบี้สิไฟสัตว์โลกให้จมอยู่ตั้งกับตั้งกลับไปตลอดเท่านั้นเอง

เรื่องของกิเลสอย่าเข้าใจว่ามันจะพาใครได้รับความสุขความสบายนะ ไม่มี มีแต่เป็นเครื่องล่อ ล่อเพื่อจมน ๆ ล่อไปเรื่อยจมนไปเรื่อย ๆ แล้วไม่เซ็ดไหลบาในการถูกล่อลวงของกิเลสนะ เวลามันมืดมันมืดจริง ๆ เราพูดอย่างนี้เรายังระลึกได้เวลาเป็นเด็ก ออกไปจากบ้านนี้แหละ ภาษาทางภาคอีสานเขาเรียกตันทมากอีก ตันทนาม ๆ ผู้ใหญ่เขาตัดเอาต้นของมันทิ้งไปไว้ข้างทาง ที่นี้อีตาบัวมันคือไม่เข้าท่า พอไปเห็นต้นเป็นพุ่มสวยงามมาก มันคิดสนุกอย่างนั้นนะกิเลสตัวนี้เข้าใจไหม มันว่าเป็นกิเลสเมื่อไร ไปกับเด็ก

เขาเป็นผู้ใหญ่กว่าเรามาก อายุเขาเกินเราไม่ต่ำกว่า ๔-๕ ปี เรียกว่าเขาเป็นเด็กชั้นผู้ใหญ่ เราไปด้วยกันกับคนนี้ ไปเห็นต้นนี้เขาถอนรากมันไว้ทิ้งไว้ข้างทาง มันพุ่มสวยงามมาก

นี่บเวลาจะคิดนะ ไปเห็นสวยงามมาก เลยไปลากเอานั้นมาวางทางไว้ มึงจะทำอะไรได้นี้ละ ใ้ผู้ใหญ่กว่าเขาว่า มึงจะทำอะไร เอามาวางทาง มึงวางหาพ่อมึงอะไร อย่างนั้นละภาษาภาคอีสานเขาสนุกกัน มึงวางหาพ่อมึงอะไร มึงไม่รู้จักหนาม มันก็ดขวางทางคนเหรอ แล้วมึงวางไว้หาอะไร กูวางไว้เวลาเขามานี้เขาตำคำหนึ่งก็ช่างหัวเขา เราสนุกของเรา เขาจับดิ่งหลีกทางออกก่อนเขาจะไป เขาจะตำเรา เราก็นสนุกแน่ะคิดดูชิประสาเด็ก มันเป็นอย่างนั้นนะ เอาออก โอ๊ย ขูผู้ใหญ่เลยนะ ตกลงเรานั้นแหละเป็นผู้จับออก ที่แรกเราเอามาวางทางไว้ ใ้มันชนาบเอาเสีย ก็เลยไม่ลืม

อย่างนั้นมันก็ทำได้นะ ถ้าธรรมดาจะทำได้อย่างไร ไปด้วยกันผู้ใหญ่เขายังรู้ มึงเอามาวางอะไร วางให้คนมาเจอเข้าแล้ว เขาจะตำเราก็นสนุกของเรา ไปแล้วนะหนีไปแล้วยังคิดสนุก มึงจะวางหาพ่อหาแม่มึงอะไร ไ้ เข้าทำดี เอาออก ตกลงเราก็นสนุกแล้ว ก็เลยไม่ลืมนะ อย่างนั้นนะเด็ก ผู้ใหญ่ไปด้วยกันเขาก็ยังรู้ใช้ไหม มึงมาวางหาพ่อมึงเหรอ เอาออก วังั้นนะ เลยตกลงก็ไปจับอันนั้นดึงออก มันเป็นอย่างนั้นความคิดไปด้วยกันผู้ใหญ่เขารู้เรื่อง เด็กไม่รู้เรื่อง มีแต่ความสนุก นี่จิตมันเป็นขึ้น ๆ

เวลาออกไปบวชค่อยเปลี่ยน นั่นละที่นี้ธรรมเริ่มเข้า ธรรมเริ่มเข้าไป เป็นฆราวาสญาติโยมเขาเหมือนเรา เราเหมือนเขา ไม่ได้ระลึกถึง พุทโธ ธัมโม สังฆโม อะไรเลย ไม่นึกนะ มันเดินไปตามเรื่องของกิเลสซึ่งเป็นนิสัยของมันเอง นิสัยของมันก็คือนิสัยกิเลสนั่นแหละ เป็นอย่างนั้นโดยถ่ายเดียวไม่ได้คิด เวลาบวชบัพที่นี้เปลี่ยน รู้ตัวว่าเปลี่ยนแล้ว เริ่มจะเข้าไปวัด ฝึกหัดนาจะบวชเป็นพระ เริ่มฝึกหัด เราก็นไม่เคยฝึกหัดตัว ไปอยู่อย่างนั้นท่านมีกฐมีเกณฑ์ มีฝึกหัดทำนั้นทำนี้ เราก็นใช้คนช้เก็ยจแต่ทำตาม นิสัยเจ้าของ ไม่ได้ถูกบังคับเหมือนนั้น อันนั้นมีข้อบังคับอยู่ก็เลยทำ นั่นละเริ่มแล้ว ครั้นบวชแล้วก็สอนเจ้าของเลย ที่นี้มาบวชเป็นพระแล้วนะ ชีวิตของพระกับชีวิตของฆราวาสไม่เหมือนกัน กิริยาอาการทุกสิ่งทุกอย่าง พระต้องเป็นพระ ฆราวาสต้องเป็นฆราวาส เป็นคนละโลกแล้ว สอนเจ้าของ

จิตเริ่มเข้าธรรม เริ่มรักษาธรรม ระมัดระวังตัวเองเรื่อย ๆ มันก็เลยเป็นชีวิตใหม่ขึ้นมา ทั้ง ๆ ที่มันหยาบอยู่ในใจนั้นแหละ แต่ความรู้สึกว่าเป็นพระแล้วต้องปฏิบัติตามหน้าที่ของพระ นั่นละมันบับบังคับกันไว้ จนเคยชินไปนะ รักษาทุกวัน ๆ เคยชินไป ๆ อย่างทุกวันนี้ไม่ทราบรักษาไม่รักษา คือมันชินแล้ว อะไรผิดถูกมันรู้ทันที ไม่ได้ตั้งท่าตั้งทางเหมือนแต่ก่อน แต่ก่อนตั้งท่า ตั้งท่าอยู่ขนาดนั้นมันก็ยังผิดได้ แต่

เวลาเคยชินแล้วไม่ตั้งมั่นก็ตั้งอยู่ในตัวของมันมันรู้เอง อะไรจะผิดรู้ ปัดพับ ๆ ไปเลย นี่ฝึกทางนี้เสียก่อนส่วนหยาบ

การประพடுத்தัว การระมัดระวังสิ่งที่เกี่ยวข้องกับตัว เป็นหยาบ ๆ ไปเสียก่อน จากนั้นก็ฝึกทางด้านภาวนา ที่นี้ละเอียดยแล้วนะ เข้าสู่กระแสของจิต จิตจะคิดเรื่องอะไร ๆ ผิดถูกชั่วดี สติจะคอยติดตาม เริ่มเข้าภาวนา นั้นเรียกว่าขั้นเวที ระมัดระวังรักษาสติ ตลอดเลย มันเป็นขั้น ๆ สิ่งที่เป็นภัยต่อสติที่เราตั้งนั้นก็คือกิเลส ที่มันฝังจมอยู่เป็นเวลานานนั้นแหละ เวลาเราพยายามระมัดระวังมันก็ค่อยรู้คลื่นของกิเลสคลื่นของธรรม รับกันพัดกันละที่นี้ ต่อไปมันก็รู้กันเรื่อย ๆ นี่ละการฝึกเจ้าของมันเป็นระยะ ๆ มาอย่างนี้

ต่อไปจิตเมื่อได้รับการฝึกฝนอบรม การรักษาตัวตลอดเวลา ก็ค่อยฟื้นตัวเองขึ้นมา จิตใจคิดเรื่องอะไรดีเข้ามา ๆ ไม่ให้คิด บังคับเข้ามาเรื่อย ต่อมาก็หย่อนเข้ามา ๆ คิดเรื่องอะไรเป็นเรื่องของกิเลสตีทันที ๆ ก็หดเข้ามาหย่อนเข้ามา นี่เรียกว่าฝึกตัว เป็นขั้น ๆ ไปอย่างนี้ จนกระทั่งเราฝึกไม่หยุดแล้วจิตของเราที่เคยว่าวุ่นวุ่นมั่วก็ไม่วุ่นวุ่นนะ มันค่อยสงบตัว ความสงบตัวของจิตเป็นความสบาย จากนั้นก็มีความสว่างไสวขึ้น เป็นขั้น ๆ นะ สงบเสียก่อนยังไม่สว่าง พอรู้ตัวบ้าง จากนั้นก็มีความสว่างไสวประจําใจ แล้วทั้งสงบทั้งสว่างไสว จากนั้นก็แสดงความแปลกประหลาดขึ้นมาเรื่อย ๆ ให้เป็นจุดสนใจเรื่อย

เราก็เข้มงวดกวาดขันเข้าด้วย การรักษารักษาไม่หยุดไม่ถอย จิตเมื่อได้รับการรักษาอยู่ที่แคล้วคลาดปลอดภัย ค่อยเย็นเข้าไป ๆ นี่ละการฝึก ฝึกเรา ตัวจิตนี้ะ ร่างกายฝึกมันหาอะไร มันเป็นเครื่องมือของจิต จิตสั่งการอะไรร่างกายนี้ก็เคลื่อนไหวไปตามว่าจะไปมันก็ก้าวเดิน แน่ ๆว่าจะนั่งก็นั่ง มันเป็นเครื่องมือของใจที่สั่งให้ยืนให้เดิน ให้นั่งให้นอน ให้ประกอบหน้าที่การงาน ผิดถูกชั่วดีอะไรขึ้นอยู่กับใจทั้งหมด ใจอันนี้มันอยู่ในนี้ เราไม่รู้ว่าเป็นใจคืออะไร เราก็รู้หมดทั้งร่างนี้เป็นใจ ความจริงไม่ใช่ เวลาฝึกเข้าไป ๆ พอจิตเริ่มเป็นสมาธิแล้วจะเห็นตัวใจนะ ตัวใจจะตะล่อมเข้ามา ร่างกายเป็นเหมือนภาชนะ ใจนี้เหมือนกับวัตถุอันหนึ่งเราวางไว้กลางภาชนะ ร่างกายนี้เป็นภาชนะ วัตถุเช่นมะนาวเป็นต้น เอามาวางไว้ปืบ นี่มะนาว นี่ภาชนะมันก็รู้ นี่จิต นี่อาการของจิต มันก็รู้ ตั้งแต่จิตเริ่มสงบแล้วจะค่อยเริ่มรู้ใจดวงนั้น

จิตมีความสงบมากเท่าไร ยิ่งแน่นหนามั่นคง ยิ่งเห็นชัดว่า ร่างกายทุกส่วนเป็นอันหนึ่งต่างหาก จิตเป็นอันหนึ่งต่างหาก รู้เอง ๆ นี่เวลามันกลั่นกรองตัวเองเข้ามา จิตแต่ก่อนมันคละเคล้าไปหมดเลย ไม่รู้อะไรเป็นอะไร เวลาเราฝึกมาแล้วมันก็ค่อยหย่อนเข้ามา ๆ จนเป็นความรู้เด่นชัดอยู่ในท่ามกลางหัวอก อยู่ตรงนี้เลย ไม่ได้อยู่บนสมอง

บนสมอคือสถานที่ทำงานของความจำ การศึกษาเล่าเรียนขึ้นอยู่กับความจำจะมาทำงานอยู่ที่สมอทั้งหมด เรื่องความจำขึ้นสมอ คนจึงเข้าใจว่าจิตคือมันสมอ เวลาเข้าทางด้านภาวามันถึงเห็นได้ชัด

สมอเป็นสถานที่ทำงานของความจดความจำ จะว่าปัญญาก็ไม่เชิง คือปัญญาจริง ๆ มันรู้อยู่ที่นี้ มันไม่ได้ออก ที่นี้พอภาคปฏิบัติธรรม พอจิตเริ่มสงบ สงบที่นี้ ไม่ได้สงบที่สมอนะ สงบมากน้อยสงบที่ท่ามกลางอก ๆ เรื่อย เรื่องปัญญาออกก็ออกท่ามกลางอก ไม่ได้ออกนี่นะ ปัญญาทางโลกสงสารอาจจะออกทางมันสมอซึ่งเป็นสถานที่จดจำหน้าที่การทำงานทั้งหลาย อยู่ที่นี่จริง ๆ เราจะเห็นได้ชัดเวลาเราเรียนมาก ๆ นี้สมอที่อเลยมันไม่จำ มันไปที่ออยู่บนสมอนะ ไม่ได้ที่อยู่นี่นะ เวลาเรียนมาก ๆ เวลาปฏิบัติ ปฏิบัติมากเท่าไรจิตมีความสงบมากเท่าไร มันมาสงบที่นี้ ๆ สว่างที่นี้ ที่นี้จิตแยบออกไปรูที่นี้ ปัญญาสอดส่องไปออกจากนี้ ๆ ไปเลย สมอไม่ขึ้น นั่น มันเห็นได้ชัด ๆ อย่างนี้ไม่ต้องถามใคร

ภาคปฏิบัติจึงเข้าหาตัวจริงคือจิตอยู่ตรงกลางอก สงบก็คือจิตสงบเองก็สงบที่ท่ามกลางอก แยบออกมาในเรื่องปัญญาก็ดีเรื่องอะไรก็ดี ก็ออกจากจิต มันก็ออกจากท่ามกลางอกนี้ไปเรื่อย ๆ สว่างจนกระทั่งเจ้าของอัครรรยเจ้าของ มันก็เป็นอยู่นี่นะ มันไม่ได้เป็นอยู่บน ก็เคยพูดให้ฟังแล้ว ที่ว่าจิตของเราทำไมจึงสว่างเอานักหนา อัครรรยเอานักหนา มันก็อัครรรยอยู่ตรงนี้ มันไม่ได้อยู่บนสมอ รู้ได้ชัดทางภาคปฏิบัติจิตภาวนา รู้สถานดั้งเดิมของจิตในท่ามกลางอก ในบาลีท่านก็บอกแล้วว่า คุณาสย คือจิตอยู่ท่ามกลางถ้าคือหัวใจ อยู่ท่ามกลางอก จิตอยู่ในนั้นแหละ เวลาแสดงขึ้นมาจากภาคปฏิบัติ ก็อยู่ตรงนั้นจริง ๆ สว่างมากสว่างน้อยอยู่ที่นี้ จนกระทั่งกระจายไปไหนมันก็จำอยู่แล้ว อันนี้เป็นฐานไว้แล้ว สว่างจำไป ตัวนี้เป็นฐานของความสว่าง แนะ มันไม่ได้ขึ้น อยู่ตรงนั้นนะ ๆ มันสว่างจำไปหมดมันก็ออกจากอันนี้ นั่นละจิตแท้ ไม่ใช่ร่างกายนะ

ร่างกายเป็นเครื่องมือของจิตต่างหาก เหมือนอย่างอันนี้เป็นเครื่องมือของเรา เราจะทำอะไรจะสับจะยำเอามัดมา เอาอะไรมาก็แล้วแต่มาสับมาฟันนั้นฟันนี้ เสร็จแล้วทิ้งวางไว้ ๆ จิตสั่งงานเหมือนเราเอามือไปจับอันนั้นอันนี้มาทำงาน พองานอะไรเสร็จแล้วก็ทิ้งไป ๆ ปล่อยเครื่องมือไป อันนี้เรื่องขั้นนี้ทำนี้เป็นเครื่องมือของจิต สั่งทางไหน ตาหู ฟัง เรื่อย ตา หู จมูก ลิ้น กาย เป็นทางเดินของจิต เพื่อสัมผัสสัมผัสพันธ์สิ่งต่าง ๆ นี้เรียกว่าเป็นเครื่องมือของจิต อันนี้เราหมายถึงเครื่องมือของจิตเกี่ยวกับทั่ว ๆ ไป คนเราจะเห็นด้วยตาเป็นเครื่องมือของจิต ที่ตาที่อยู่มองเห็นได้ชัด หูเป็นเครื่องมือของการฟัง ถ้าหูดีมันก็ฟังได้ชัด จมูก ลิ้น กาย เป็นเครื่องมือของจิตทั้งนั้น ๆ มันรู้ นี้ที่เราใช้เครื่องมือ

ที่นี้เวลาภาวนาเป็นความรู้ความเห็น เป็นขึ้นมาจากใจจริง ๆ แล้ว ที่นี้เครื่องมือ ส่วนด้านวัตถุ ส่วนหยาบ ๆ นะ เช่น ตา หู จมูก ลิ้น กาย นี่สำหรับดู รูป เสียง กลิ่น รส เครื่องสัมผัส อันนี้เป็นเครื่องมือส่วนหยาบของขั้นที่ละเอียดเข้าไปกว่านั้น จิตมี ภาชนะเป็นของตัวเอง ตา หู จมูก ลิ้น กาย มาอยู่ในจิตนี้หมด มันรู้มันเห็นอยู่ภายใน ไม่ต้องอาศัย ตา หู จมูก นั้นมันเป็นขั้น ๆ ถ้าไม่ปฏิบัติมันไม่รู้อย่างนี้เนะ เมื่อปฏิบัติมัน รู้ของมันแล้วจะไปถามใคร ก็มันรู้ที่ตัวเอง ไปถามใคร เป็นอย่างนั้นนะ ท่านบอกว่าหุ ทิพย์ ตาทิพย์อะไรเหล่านี้ นั้นเรียกว่า आयตนะภายในของจิตสืบท่ออยู่ภายใน आयตนะ แปลว่า เครื่องสืบท่อ เครื่องประสานสืบท่อ आयตนะภายนอกก็คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย आयตนะภายในคือ จิตอันเดียว อากาทรทุกอย่างจะออกจากนั้น รับรู้รับเห็นเทวบุตร เทวดา อินทร์ พรหม อะไรเหล่านี้ มันจะเป็นอายตนะรับกัน ๆ เลยจากนี้แล้ว นิพพาน แท้ สิ่งเหล่านี้ไม่มีฟังให้ตื่นะ

เราอย่าเข้าใจว่า เทวดา อินทร์ พรหม จะไปกองกันอยู่นิพพาน ไม่มีนะ นี่เป็น แदनสมมุติแล้วก็อายตนะนี้ใช้กับแดนสมมุติ คือใจดวงนี้ใช้กับแดนสมมุติ พวกเปรต พวกผีก็รู้จักเห็น พวกสัตว์นรกอะไรจะไร ๆ หยาบละเอียดขนาดไหนมันเห็นอยู่ภายใน ๆ จนกระทั่งเทวบุตรเทวดา ท้าวมหาพรหมเห็นอยู่ในนี้ เป็นอายตนะอันนี้สำหรับรับสิ่ง เหล่านี้ ๆ ส่วนธรรมชาติคืออินพพานที่บริสุทธิ์แท้แล้ว สิ่งเหล่านี้ซึ่งเป็นสิ่งสมมุติไม่มีเลย นั้น มันต่างกันอย่างนั้นนะ เราอย่าเข้าใจว่านิพพานจะมีเต็มอยู่ด้วยเทวบุตร เทวดา อัน นี้เป็นขั้นสมมุตินะ ตั้งแต่ถึงพรหมโลก เรียกว่า ชั้นสมมุติทั้งหมด ส่วนเลยจากนั้นได้ แก่นิพพาน ไม่มี สิ่งเหล่านี้จึงไม่ปรากฏ ขึ้นชื่อว่าสมมุติแม้เม็ดหินเม็ดทรายไม่มีใน นิพพาน นั้นละธรรมชาตินั้นไม่มีอะไรกวน

กวนก็คือสมมุติละกวน เช่น พระอรหันต์ท่านมีธาตุมีขั้นครองธาตุครองชั้นธอยู่ ทั้ง ๆ ที่ใจท่านบริสุทธิ์แล้ว ท่านก็ยังต้องมาเกี่ยวข้องกับเรื่องธาตุเรื่องขั้น พายุอยู่ พา กิน พาหลับ พานอน พาขับ พาถ่าย ไปมาอย่างเรานี่เกี่ยวกับเรื่องธาตุขั้น จิตที่บริสุทธิ์ แล้วก็ปฏิบัติตามนี้จนกว่าธาตุขั้นจะหมดสภาพของมัน นั้น มันต่างกัน แต่สำหรับจิตที่ บริสุทธิ์จริง ๆ แล้วนั้นนะ สิ่งเหล่านี้ไม่เข้าไปเกี่ยวข้อง แม้จะอยู่ด้วยกันก็ไม่เข้าไปเกี่ยว ยิงธาตุขั้นดับพริบลงไปแล้วหมดโดยประการทั้งปวง เรียกว่า อนุปาติเสสนิพพาน ล้วน ๆ นั่นคือ ปล่อยสมมุติโดยประการทั้งปวงแล้ว เช่น ตาย พระพุทธเจ้า พระ อรหันต์นิพพาน ปล่อยสมมุติโดยประการทั้งปวงหมด นั้น ที่นี้เรื่องสมมุติจึงไม่มีเลย

เวลาท่านยังครองธาตุครองขั้น จิตของท่านจะเป็นวิมุตติก็ตาม ธาตุขั้นเป็น สมมุติ ก็จะต้องได้รับผิตชอบกันอยู่โดยดี เนะ มันก็เป็นขั้น ๆ พอรู้แล้วมันก็รู้อันนี้ จะไปถามใคร ธรรมพระพุทธเจ้าเรียกว่า สวากขาตธรรม ตรัสไว้ชอบแล้ว ขอให้ดำเนิน

ตามเถอะ นิสัยวาสนาของผู้ใดมีขนาดไหน ๆ ที่ทำความปรารถนาไว้แต่ก่อน จะมาแสดงขึ้นที่นั่นหมด เพราะฉะนั้น พระอรหันต์ท่านจึงมีลักษณะเหี้ยมแตกต่างกันในสิ่งที่เป็นสมมุตินะ จึงได้รับเอตทัคคะ เลิศเลอทางนั้น ๆ ต่างกัน นี่ก็เรื่องสมมุติทั้งนั้น ที่ว่าเลิศทางนั้นทางนี้ ธรรมชาตินั้นแล้วเหมือนกันหมด นั้น เป็นอย่างนั้นนะ แล้วธรรมนี้ผู้ที่สอนถูกต้องแม่นยำที่สุด เป็นศาสนาองค์เอก เป็นศาสนาคู่โลกคู่สงสารมีพุทธศาสนาเท่านั้น บอกว่าเท่านั้นเลย

พระพุทธเจ้าองค์ไหนมาตรัสรู้ก็ตรัสแบบเดียวกัน ร้อย่างเดียวกัน เห็นอย่างเดียวกันไม่สงสัย สอนแบบเดียวกัน ศาสนานอกนั้นเป็นศาสนาของคนมีกิเลสต้นเดา เกาหมัดไปอย่างนั้น นำศาสนาของตัวเองไปสอนโลก ศาสนาของตัวเองก็เป็นคัลงกิเลส สอนโลกก็เอาคัลงกิเลสไปสอนอยู่โดยดี ไม่เหมือนพระพุทธเจ้าที่มีแต่คัลงแห่งธรรมล้วน ๆ นั้นมันต่างกันนะ เพราะฉะนั้น การนับถือพุทธศาสนาเราเลิศเลอแล้วนะ นิสัยวาสนาของเราได้มาพบพุทธศาสนา เป็นศาสนาที่เลิศเลอสุดยอดแล้ว สอนออกมาแต่ละบาทละบาท เป็น สวากขาตธรรม ตรัสไว้ชอบทั้งหมด ไม่ว่าจะป็นชั้นใด ๆ ของสัตว์นะ สัตว์หยาบสัตว์ละเอียดขนาดไหน จะทรงรู้ทรงเห็นสอนตามนั้น ๆ

เห็นจนกระทั่งถึงฝ่ายดี สวรรค์ชั้นพรหม รู้หมดเลย จนกระทั่งนรกอเวจี รู้ตลอด อันนี้กระจายออกไปอีก เป็นพวกเปรตพวกผี มีอยู่ทั่วแดนโลกธาตุก็รู้เห็นโดยตลอด นี่ธรรมเป็นอย่างนั้น ท่านเห็นหมดนี่นะ จึงเรียกว่า สวากขาตธรรม ตรัสไว้ชอบ อะไรมีไม่ลบล้าง บอกว่ามี ส่วนหยาบ ส่วนกลาง ส่วนละเอียดทั้งหลายอยู่สถานที่ใดยอมรับว่ามี ๆ ไม่ลบล้าง คือพุทธศาสนาของเรา ตรัสออกมาด้วยความชอบธรรม ไม่ลำเอียง จึงเรียกว่า สวากขาตธรรม ตรัสไว้ชอบแล้ว พูดถึงมรรคถึงผลก็ชอบแบบเดียวกัน กระจายออกไปข้างนอก สิ่งใดที่ทรงรู้ทรงเห็นนำมาสอน ๆ ก็เป็นสวากขาตธรรม ไม่ผิดพลาด สอนตรงไหนแล้วไม่ผิด

ธรรมที่จะไปก็เหมือนกัน สอนถูกต้องแม่นยำถึงนิพพานก็เลย ไม่ผิดพลาดนะ มีศาสนาพระพุทธเจ้าผู้สิ้นกิเลสนี้เท่านั้นตรัสเป็นแบบเดียวกันตลอดมา นอกนั้นก็ป็นธรรมดาให้ชื่อเฉย ๆ ว่าศาสนา ๆ ตัวผู้เป็นเจ้าของประกาศตนว่าเป็นครูเป็นอาจารย์ เป็นเจ้าของศาสนาไปสอนเขา ก็คือคัลงกิเลสเหมือนกันกับบริษัทบริวารที่เขามารับโอวาทจากเรา ไม่ได้เหมือนพระพุทธเจ้านะ พระพุทธเจ้าสิ้นกิเลส พวกนั้นกองกิเลส คัลงกิเลสมาก็พระพุทธเจ้าสิ้นกิเลส แน่ มันต่างกันนะ ศาสนาที่มีกิเลส เขาก็คัลงกิเลส อาจารย์ก็คัลงกิเลส เขาก็บอดอาจารย์ก็บอด เขาก็หนวกอาจารย์ก็หนวก แล้วจะสอนกันให้ถูกต้องแม่นยำได้ยังไง ไม่ถูก ว่าอย่างนี้เลย

เราได้เกิดพบพุทธศาสนาเลิศเลอแล้วนะ ขอให้ระลึกถึงตัวเองเสมอ วันหนึ่ง ๆ ขอให้มีความสุข รู้สึกตัวบ้าง พอรู้สึกตัวมันจะมีธรรมแทรกเข้าทันที เพราะสติก็เป็นธรรมแล้วนะ พอมีความสุขนี้ จะทำหน้าที่การทำงานอะไร ความระลึกตัวจะรอบ ๆ นะ แล้วคนเราไม่ค่อยผิดพลาด จากนั้นก็ระลึกถึงบุญถึงบาป ถึงดีถึงชั่ว ระลึกย้อนหน้าย้อนหลัง จนกระทั่งว่า เราเกิดมานี้เราไม่รู้อะไรก็ตามเถอะ เวลาที่เราไม่รู้ อยู่ เราทำอะไร ทำผิดหรือทำถูกดีหรือชั่วประการใด นี่ก็มาทดสอบตัวเอง แก้ไขตัวเองไป นี่สติเห็นไหม กระจายไปถึงปัญญาได้ ถ้ามีสติหยังไปแล้วปัญญาจะออกกระจายออกไป เวลาไม่มีสติแล้วมันไม่มีแหละ ปัญญาก็มีแต่กิเลสเอาไปถลุงหมด เป็นปัญญาของกิเลสเครื่องมือของกิเลสไปหมดเสีย ไม่เป็นปัญญาเครื่องมือของธรรมฆ่ากิเลสนะ

โอย.เราจริง ๆ นะ คือจวนตายเท่าไรแทนที่จะมาห่วงใยเจ้าของ มันไม่มีก็บอกว่าไม่มี จะให้ห่วงใยอีก หายใจฝอด ๆ นี่ก็ดูอาการของธาตุของขันธที่เขาทำงานซึ่งยังไม่ถึงวาระสลายของเขาหรือยุติของเขา ก็ดูกันไป รักษากันไป รับผิดชอบกันไปเท่านั้น แต่ธรรมชาติอันนั้นแล้ว มีอะไรกับสมมุติเหล่านี้ มันไม่มี นั่น มันจะมีอะไร พออันนี้ดับลงไปแล้ว เอ้อ หมดที่ขึ้นชื่อว่าสมมุติ หมดโดยประการทั้งปวง มาหมดตอนสุดท้ายคือขันธดับ ในบรรดาพระอรหันต์ สมมุติทั้งปวงจะหมดในวาระสุดท้าย คือตายหรือนิพพาน นั่นแหละหมด ที่นี้สมมุติทั้งปวงเรียกว่า เรียบไปเลยไม่มี นั่นละ ประมัญชัญ ทุกอย่างไม่มีสมมุติเข้าเจือปนเลย

เวลามีธาตุมีขันธก็ยังมีสมมุติได้รับผิดชอบ แม้ใจบริสุทธิ์เต็มส่วน ความเกี่ยวข้องกับสิ่งเหล่านี้ก็ยังมี เช่น พาอยู่พากิน พาขับพาถ่าย พาหลับพานอน พาไปพามา เจ็บท้องปวดศีรษะ มีแต่เรื่องขันธกวนนะ จิตท่านจะมีอะไร ท่านหมดโรคแล้ว โรคกิเลสมีอยู่ในหัวใจเสียดแทงหัวใจ พอกิเลสพังลงไปโรคของท่านก็หมด ท่านจะไปเหยียวยาอะไรอีก เรียกว่า วุสิต พุทธมจฺริย กตฺ ฌณฺณิยฺ ชิ การประพฤติพรหมจรรย์ เพื่อละถอนสิ่งชั่วช้าลามกทั้งหลายนี้ได้สิ้นสุดลงไปแล้วตั้งแต่กิเลสขาดสะบั้นลงไปจากใจ เรียกว่า กิจที่ควรทำได้ทำเสร็จแล้ว กิจที่ควรทำก็คือคือละกิเลสฆ่ากิเลสที่เป็นตัวภัยนี้แหละ พออันนี้เสร็จสิ้นลงไปแล้วก็หมดงานการ พระอรหันต์จึงไม่มีคำว่าละกิเลสอีก ตั้งแต่กิเลสขาดสะบั้นลงไป จนกระทั่งนิพพาน พระพุทธเจ้าพระอรหันต์จะไม่มีพระองค์ใดเลยมาชำระกิเลสอีก ไม่มี

เพราะฉะนั้นกิริยาที่แสดงออกทั้งหมด เป็นกิริยาของผู้สิ้นกิเลสทั้งนั้น เราจะไปถือเอาว่าหนักว่าเบา ว่าอ่อนว่านิ่มนวล ว่าแข็งกระด้าง ว่าดูว่าเดือดไม่ได้นะ ฟังให้ดี กิริยาท่าทางเหล่านี้ท่านใช้ตามสมมุติไปอย่างนั้น ชิงชังตึงตัง มีแต่ธรรมออกมาด้วยความเมตตาครอบ ๆ ๆ กิเลสตัวไหนจะมาทำให้เป็นพิษเป็นภัยจากการแสดงออก เช่น

ดู ๆ ต่ำ ๆ นี้ ดูต่ำของกิเลสมันเป็นไฟมาพร้อม ดูต่ำของธรรมเป็นน้ำดับไฟมันต่างกัน
อย่างนี้นะ กิริยาทำทางของท่านผู้สิ้นกิเลสกับกิริยาทำทางของกิเลสต่างกันมากนะ ภาย
ในต่างกัน ภายนอกเหมือนกัน เพราะเป็นเครื่องมือใช้เหมือนกัน ควรดู ๆ คือกัก ๆ ซึ่ง
ซังติงตั้ง เป็นได้ด้วยกันทั้งฝ่ายกิเลสทั้งฝ่ายธรรม แต่ฝ่ายธรรมนี้ไม่มีพิษออกมา ฝ่าย
กิเลสมีพิษออกมาพร้อม ต่างกันอย่างนี้นะ ให้พากันเข้าใจนะ พุดเท่านั้นละวันนี้

อ่านธรรมะหลวงตาวันต่อวัน ได้ที่ www.luangta.com